

Motion till riksdagen 2023/24:2907

av Elin Söderberg m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2023/24:142 EU:s nya utsläppshandelssystem för fossila bränslen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska redogöra för hur den avser att kompensera konsumenter och verksamheter samt specificera effekterna på växthusgasutsläppen av detta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska redogöra för de samlade effekterna på utsläppen av växthusgaser av de reformer som regeringen gjort och avser att göra inom de sektorer som är tänkta att omfattas av ETS 2 och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

I proposition 2023/23:142 lämnar regeringen förslag kring införandet av ETS 2 i Sverige. Regeringen föreslår att lagändringarna ska träda i kraft den 1 november 2024. Det nya utsläppshandelssystemets operativa fas kommer att inledas 2027, eller 2028 om priserna på olja och gas har överstigit vissa nivåer under 2026.

Regeringen föreslår att Sverige ska använda möjligheten att inkludera fler verksamheter i ETS 2 än de som omfattas av bilaga III till utsläppshandelsdirektivet från start. Vidare föreslår regeringen att konsumenter och verksamheter fullt ut ska kompenseras för de effekter på drivmedelspriserna som uppstår genom ETS 2, och regeringen avser att återkomma med ett sådant förslag.

Miljöpartiets synpunkter på propositionen

Miljöpartiet kräver en ambitiös klimatpolitik, dels för att skydda befolkningen från klimatrelaterade risker, kostnader och konsekvenser av den globala uppvärmningen, dels för att tillvarata de möjligheter och mervärden som följer av klimatomställningen – såsom stärkt konkurrenskraft, renare luft, bättre hälsa samt effektivare och billigare energi- och transportsystem.

ETS 2 ska vara ett komplement till andra styrmedel

Miljöpartiet välkomnar att ETS 2 införs och att möjligheten att inkludera fler verksamheter används. Centralt är dock att ETS 2 inte är tänkt att vara det enda sättet att få ned utsläppen av växthusgaser inom dessa sektorer. ETS 2 har inte heller en koldioxidbudget motsvarande vad som finns för ETS. ETS 2 ska alltså användas som ett kompletterande verktyg utöver andra styrmedel när det implementeras i Sverige.

ETS 2 är ett teknikneutralt system som potentiellt kan bidra till minskade utsläpp av växthusgaser om det införs utöver tidigare koldioxidskatter och därmed bidrar till att förnybara alternativ blir billigare relativt fossila alternativ. Då det finns ett pristak på ETS 2 kan systemet inte ersätta tidigare ekonomiska klimatstyrmedel, såsom koldioxidskatt, eftersom det sammantaget skulle leda till att förbränning av fossila drivmedel blev billigare och därmed ökade utsläppen av växthusgaser och förvärrade klimatriskerna samt till att Sverige inte nådde vårt ESR-åtagande.

Ska de samlade svenska ESR-utsläppen 2021–2030 inte överskrida Sveriges åtagande, krävs ytterligare åtgärder som pressar ned försäljningen av fossila bränslen mer än vad som följer av ETS 2 (oaktat hur kompensation utformas).

Regeringen behöver därför redogöra för de samlade effekterna på utsläppen av växthusgaser av de reformer som regeringen gjort och avser att göra i samband med införandet av ETS 2.

Kompensatoriska åtgärder ska stödja klimatomställning och effektivt riktas dit där behoven är som störst

Miljöpartiet anser att regeringen genom den aviserade ambitionen att kompensera konsumenter och verksamheter ”fullt ut” omintetgör den styrande effekten av ETS 2. Vi delar remissinstanserna Sveriges Allmännyttan och Region Kalmar läns bedömningar. Kompenseras verksamheter fullt ut för ökade kostnader för fossila bränsleprodukter så kommer ETS 2 inte att ha den styrande effekt vad gäller minskade utsläpp av koldioxid som är syftet med systemet. Det kommer att leda till administration utan klimat- och konkurrensnytta.

Miljöpartiet välkomnar kompensationsåtgärder som hjälper verksamheter och konsumenter att byta till fossilfria alternativ och som effektivt riktas till de hushåll och verksamheter där behoven är som störst. Regeringen måste skyndsamt redogöra för hur den avser att kompensera konsumenter och verksamheter, eftersom sättet det görs på kan omintetgöra hela syftet med ETS 2.

Intäkter från ETS 2 bör stödja klimatomställningen

Det primära syftet med ETS 2 är att minska utsläppen av växthusgaser. Samtidigt ger det en intäkt till staten som kan användas för grön omställning, till finansiering av laddstolpar, utbyte av oljepannor, upprustning av järnväg, stöd till energieffektivisering och mycket annat som minskar utsläppen av växthusgaser samtidigt som det stärker samhället. Om regeringen sänker skatten på fossila bränslen för att därefter introducera ETS 2 och kompensera konsumenterna och verksamheter fullt ut, så går resurserna till att stötta de som fortsätter att köra fossilt samtidigt som resurserna till grön omställning försvinner.

Regeringens försenade ikraftträdande underblåser bilden av att regeringen inte prioriterar klimatpolitiken

Miljöpartiet är kritiskt till att regeringen är försenad med ikraftträdandet av lagen. Enligt direktivet (2023/959) ska medlemsstaterna ha genomfört ändringarna avseende ETS 2 senast den 30 juni 2024. I regeringens proposition föreslås lagändringarna träda i kraft den 1 november, vilket kritiserats av flera remissinstanser. Bestämmelserna ska tillämpas från den 1 januari 2025, varför det är viktigt att förutsättningarna finns på plats i god tid för att göra detta. Miljöpartiet ser det senarelagda datumet för ikraftträdandet som ytterligare ett exempel på hur den nuvarande regeringen inte prioriterar klimatfrågorna.

Det avgörande är effekterna på den globala uppvärmningen

Regeringen har sedan den tillträdde 2022 rivit ned klimatpolitiken utan att presentera någon alternativ plan för hur utsläppen ska minska och hur de ska skydda befolkningen vid en global uppvärmning på närmare 3 grader framåt år 2100, vilket vi för närvarande är på väg mot.

Bedömningar från Klimatpolitiska rådet, Naturvårdsverket samt Energimyndigheten visar att Sverige med regeringens politik missar samtliga nationella klimatmål och samtliga klimatåtaganden gentemot EU till 2030.

ETS 2 eller andra åtgärder får under inga omständigheter användas som ursäkt för att ytterligare nedmontera klimatpolitiken.

Vi i Miljöpartiet vill därför upprepa vårt krav om att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med en ny klimathandlingsplan som leder till att Sverige når såväl våra nationellt antagna klimatmål som de klimatmål som Sverige åtagit sig inom ramen för EU-samarbetet.

Elin Söderberg (MP)

Linus Lakso (MP)

Katarina Luhr (MP)